

Ks. Józef Wroceński SCJ, *Rola i zadania prezbiterium w życiu kościoła partykularnego. Studium prawno-historyczne*
Warszawa 1998, ss. 373

Od kilku lat trwa wzmożona dyskusja nad istotą współczesnego i jak najbardziej skutecznego posługiwania kapłańskiego. Wyraźnie artykułuje się sprawę odpowiedniego przygotowania kandydatów do kapłaństwa, czego najwymowniejszym głosem jest adhortacja Apostolska Jana Pawła II *Pastores dabo vobis* (1992), a ostatnio nowe *Ratio studiorum*, które zostało przygotowane dla seminariów polskich przez Komisję ds. Duchowieństwa Episkopatu Polski i zatwierdzone przez Rzym 26 sierpnia 1999 roku. Proponowany przez Kościół nowy program formacyjny lepiej odpowiada współczesnym osiągnięciom dydaktyki i wyzwaniom współczesności, lecz nie odcina się od godnej szacunku przeszłości. Teraźniejszość i przyszłość Kościoła, a w tym formacja nowych pasterzy, nie może być zawieszona w próżni. Stąd w wielu miejscach wspomniane dokumenty i propozycje odwołują się do przeszłości, a więc do tego, co zostało naznaczone nieustanną obecnością mądrości Bożej.

Wymownym świadectwem tego jest publikacja ks. Józefa Wroceńskiego SCJ, która nosi tytuł: *Rola i zadania prezbiterium w życiu kościoła partykularnego*. Książka, która jest równocześnie rozprawą habilitacyjną Autora, ukazała się nakładem wydawnictwa Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, a obecnie już Uniwersytetu Stefana Kardynała Wyszyńskiego.

Wydaje się, że już na początku trzeba zapytać: Czy faktycznie problem postawiony w temacie prezentowanej publikacji obecnie zasługuje na tak szczegółowe badania oraz czy wyniki badań wniosą coś nowego do naszego myślenia o roli i zadaniach kapłanów w strukturze diecezjalnej? Okazuje się, że teologiczny i kanoniczny dorobek naukowy ostatnich dziesięcioleci, niejako sprowokował Autora do tak szczegółowych badań i analiz. Jednak pierwszym motywem do przygotowania wspomnianej monografii była soborowa definicja *prezbiterium*, w której Sobór pojmuje go jako zespół, wspólnotę wszystkich kapłanów – prezbiterów danego Kościoła partykularnego, którzy złączeni z biskupem i pod jego władzą uczestniczą w zadaniach pasterzowania części Ludu Bożego oraz mają uczestnictwo w pełni kapłaństwa właściwej biskupom. Trzeba także dodać, że do właściwego odczytania roli i zadań prezbiterów przyczyniły się osiągnięcia współczesnej eklezjologii wspólnoty oraz bardzo pogłębiona wizja rzeczywistości Kościoła, w której zasada kolegalności w zakresie sprawowania władzy w Kościele partykularnym znalazła poczesne miejsce.

Studium prawno-historyczne ks. Józefa Wroceńskiego SCJ pozwala nam stwierdzić, że nauka Soboru Watykańskiego II dowartościowała samą instytucję prezbiterium, a więc grona kapłanów obecnego już w Kościele pierwszych wieków chrześcijaństwa i spełniającego w nim istotną rolę, co nie zawsze było kontynuowane w historii następnych stuleci. Przeprowadzone badania pozwoliły na wysunięcie tezy, iż właśnie pozycja prezbiterium w pierwszych stuleciach chrześcijaństwa stała się wzorcowa dla Kościoła, choć współcześnie jest rzeczywistością trudną do naśladowania. Autor doszedł do takiej konkluzji po zakończeniu swoich badań.

Prezentowana rozprawa składa się z pięciu rozdziałów, wstępu, wykazu skrótów, zakończenia, bibliografii (źródła i literatura) oraz Autor zamieścił zwięzłe streszczenia w języku angielskim i włoskim.

Autor w treści rozdziału I opisuje *Prezbiterium w Kościele pierwszych wieków*. Jest to rozdział źródłowy, bowiem w nim na podstawie źródeł biblijnych, apostoelskich i patrystycznych ukazano pozycję i rolę prezbiterów w Kościele pierwotnym. Zachowane świadectwa źródłowe pozwoliły na oryginalne ukazanie pewnego *modelu – ideału*, ku któremu zmierzają obecnie wydawane dokumenty kościelne, prezentowane sformułowania doktrynalne i prawne. Autor pokusił się także o opisanie pewnych symptomów, które już w tamtym okresie zapowiadały zmianę roli i znaczenia prezbiterium w późniejszym czasie.

Rozdział II zatytułowany – *Przyczyny rozproszenia prezbiterów i różne formy nawiązania łączności* – dotyczy również aspektu historycznego pozycji i roli współpracowników biskupa oraz powstających instytucji prawnych. Autor szczegółowo odniósł się do instytucji *synodu diecezjalnego*, tak w jego pierwotnym kształcie, jak i podał normy przyjęte przez Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 roku. Następnie omówiono *kapitułę katedralną* jako instytucję wyrażającą kolegialność, jak również wskazano na prawny wymiar udziału kapituły katedralnej w zarządzaniu diecezją oraz opisano uprawnienia *konsultorów diecezjalnych*, zwłaszcza dotyczące ich uczestniczenia w zarządzie diecezją.

Treść rozdziału III to opis już współcześnie podejmowanych działań w sprawie udziału prezbiterów w kierowaniu diecezją w świetle prac i projektów Soboru Watykańskiego II. Trzeba zauważyć, że Autor podjął udaną próbę zaprezentowania jakże reformatorskich ustaleń Ojców Soborowych, które bezpośrednio określały zakres udziału prezbiterów w kierowaniu wspólnotą Kościoła dzisiaj. W tym rozdziale Autor odpowiedział na pytanie: co przyczyniło się do utraty kanonicznego znaczenia starodawnych instytucji, jak kapituła katedralna, synod diecezjalny oraz co wpłynęło na przyjęcie nowych sformułowań, w których Prawodawca szczegółowo opisuje obecną rolę i znaczenie wspólnoty prezbiterium w Kościele partykularnym. W tym rozdziale na wyjątkową uwagę zasługują rzetelne analizy Autora, które dotyczą schematów dekretów soborowych, które z kolei zainicjowały proces instytucjonalizacji udziału prezbiterów w kierowaniu diecezją w okresie prac soborowych.

W rozdziale IV omówiono *Prezbiterium w świetle Vaticanum II i prawodawstwa posoborowego*. Dlatego Autor przedstawił odnowiony obraz wspólnoty kapłanów Kościoła partykularnego w świetle nauki soborowej i najnowszej kanonistyki. Stąd w tej części rozprawy znalazły się takie zagadnienia, jak kolegialna struktura hierarchii według nauki Soboru, odnowione pojęcie prezbiterium, istotne elementy wspólnotowego działania kapłanów w Kościele partykularnym oraz dokonano rzeczowej analizy posoborowych dokumentów dotyczących wspólnoty kapłańskiej, jak również zaprezentowano autorskie wnioski i propozycje analiz w tej kwestii.

Ostatni, piąty rozdział, nosi tytuł *Rada kapłańska jako współczesny wyraz udziału prezbiterium w życiu Kościoła partykularnego* i jest niewątpliwie ukoronowaniem pracy badawczej ks. Józefa Wroceńskiego przez wcześniej przyjęty temat. Zagadnienie zostało opracowane na podstawie dekretu *Presbyterorum ordinis*, stanowisko wypracowane przez Papieską Komisję ds. Rewizji Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz promulgowany przez Jana Pawła II w 1983 roku Kodeks Prawa Kanonicznego. Dzięki normom nowego Kodeks-

su Rada Kapłańska, choć jest instytucją nową, na stałe znalazła sobie miejsce w strukturze Kościoła partykularnego i w tej chwili jest praktycznie jedyną instytucją bezpośrednio związaną z prezbiterium.

Autor podejmując problem opisu roli i zadań prezbiterium w życiu Kościoła partykularnego zastosował w rozprawie złożoną metodę pracy. Skorzystał z powodzeniem z metody historycznej oraz opisu i szczegółowej analizy tekstów źródłowych, a w odniesieniu do tekstów soborowych z analizy porównawczej. W prezentowanej rozprawie na szczególną uwagę zasługuje obszerna bibliografia, na którą składają się wspomniane już liczne materiały źródłowe, a także dawniejsze i bardzo współczesne opracowania zagranicznych i polskich autorów.

Opracowanie ks. Józefa Wroceńskiego SCJ jest bardzo solidnym studium prawnohistorycznym o instytucji prezbiterium w szerokim kontekście historycznym, bowiem obejmuje granicznie czasy apostołskie i rozwiązania Kodeksu Jana Pawła II. W dorobku polskiej literatury kanonicznej prezentowana rozprawa jest niewątpliwie szczególnym dziełem. Współcześnie studiującym alumnom, tworzącym prezbiterium diecezjalne kapłanom, rozprawa ta pomoże w poprawnym zrozumieniu roli i zadań współczesnego kapłana w strukturze Kościoła partykularnego. Stanowi poważny przyczynek naukowy pomocny w autentycznej i odważnej realizacji zasady kolegalności w sprawowaniu władzy w Kościele partykularnym.

ks. Wiesław Wenz